

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

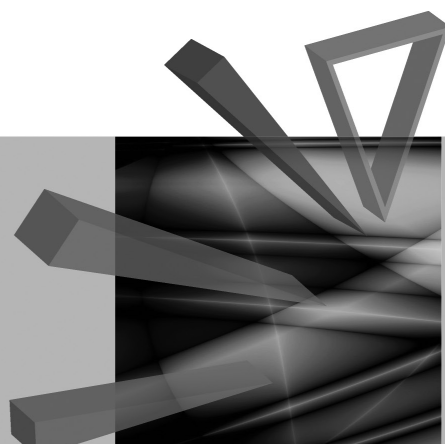
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

267

Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Jan Rymarczyk, Małgorzata Domiter,
Wawrzyniec Michalczyk**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jarosław Kundera, Leon Olszewski, Zdzisław Puślecki,
Kazimierz Starzyk, Krystyna Żołądkiewicz

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-235-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-239-0 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Łukasz Ambroziak: Handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej na przykładzie przemysłu motoryzacyjnego	11
Eric Ambukita: Wielkie gospodarki wschodzące – nowi partnerzy gospodarczy krajów Afryki	25
Anna Barwińska-Małąjowicz: Inwestycje w kapitał ludzki w kontekście <i>brain waste</i>	37
Daša Belkovicsová: Theoretical models of financing tertiary education and its application on example of Slovakia.....	48
Mateusz Benedyk: Wpływ banków centralnych na inwestycje od czasu wybuchu kryzysu finansowego.....	54
Zbigniew Bentyn: Wpływ rozwiązań informatycznych na zmianę zachowań nabywczych klientów oraz rozwiązań logistycznych przedsiębiorstw handlowych.....	63
Joanna Bogolebska: Zarządzanie rezerwami walutowymi Chin – problemy i wyzwania.....	73
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: Rola ładu korporacyjnego w przeciwdziałaniu manipulacjom na globalnych rynkach kapitałowych .	84
Ignacy H. Chrzanowski: Economics and politics of foreign direct investment. Is it beneficial for the recipient countries?.....	96
Anna Chrzęściewska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Indii.....	110
Małgorzata Czarnas: Rozwój korporacji transnarodowych na przykładzie Amazon.com.....	121
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: PKB i handel państw transformacji w czasie kryzysu gospodarczego	130
Katarzyna Czech: Realizacja celów Strategii Europa 2020 – Polska na tle wybranych krajów UE	140
Tomasz Dorożyński: Znaczenie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dla polskich regionów.....	151
Kamila Drelich: Controlling projektów jako narzędzie współpracy wewnętrzkoncernowej.....	162
Agnieszka Dybizbańska: Konkurencyjność państw strefy euro w kontekście kryzysu gospodarczego.....	170
Katarzyna Dymitrow: Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Indii	180

Po-Kai Fang: Taiwan's strategy of integrating into global and regional economy	190
Bartosz Fortuński: Proekologiczne podejście do energetyki i jej wpływ na handel zagraniczny Unii Europejskiej	200
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Handel Maquiladora w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego	210
Jadwiga Gierczycka: Wpływ kryzysu w strefie euro na sytuację gospodarczą Polski	221
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Kraje rozwijające się w ramach rundy WTO z Doha	230
Bohdan Jeliński: Rekonfiguracja gospodarki globalnej (dynamika, mechanizmy, struktury)	241
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Świącicka: Potencjał rozwojowy (inwestycyjny) MŚP na terenie województwa łódzkiego	253
Barbara Klimas: Inwestycje w kapitał wiedzy jako wyzwanie dla polityki państwa w globalizującej się gospodarce	260
Szymon Kłopocki: Lokalna i globalna współpraca firm w klastrze	272
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w latach 2007-2010	282
Aneta Kosztowniak: Przepływy BIZ i zmiany struktury akumulacji kapitału a wzrost gospodarczy w krajach wschodzących i rozwijających się	295
Anetta Kuna-Marszałek: Rola ekoinnowacji w strategii działania przedsiębiorstw na przykładzie systemów zarządzania środowiskiem	309
Jarosław Kuśpit: Rozwój stosunków gospodarczych z zagranicą krajów byłego ZSRR	320
Andżelika Kuźnar: Dobra niematerialne oparte na wiedzy jako czynnik wzrostu innowacyjności Unii Europejskiej	330

Summaries

Łukasz Ambroziak: Intra-industry trade of the Visegrad Countries: the case of automotive industry	24
Eric Ambukita: Big emerging economies – new economic partners for African countries	36
Anna Barwińska-Malajowicz: Investments in human capital in the context of “brain waste”	46
Daša Belkovicsová: Teoretyczne modele finansowania szkolnictwa wyższego i ich zastosowanie na przykładzie Słowacji	53
Mateusz Benedyk: Influence of central banks policies on investments since the financial crisis	62

Zbigniew Bentyn: The impact of information solutions on the change of customers' behavior and trading companies logistics.....	72
Joanna Bogolebska: Management of foreign reserves in China – problems and challenges.....	83
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: The role of corporate governance in solving the problem of manipulations on the global capital markets.....	95
Ignacy H. Chrzanowski: Ekonomiczne i polityczne aspekty zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Czy są one korzystne dla odbiorców?.....	109
Anna Chrzęściewska: Foreign Direct Investment outflows from India.....	120
Małgorzata Czarnas: Development of transnational corporations on the example of Amazon.com.....	129
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: GDP and trade of transformation countries in the time of the economic crisis.....	139
Katarzyna Czech: Implementation of goals of the Europe 2020 strategy – Poland compared to selected EU countries.....	150
Tomasz Dorożyński: The role of EU structural funds for regions in Poland..	161
Kamila Drelich: Controlling of projects as the instrument of intercompany cooperation.....	169
Agnieszka Dybizbańska: Competitiveness of the euro zone countries in the context of economic crisis.....	179
Katarzyna Dymitrow: The influence of direct foreign investments on the economic development of India.....	189
Po-Kai Fang: Tajwan: globalna i regionalna strategia integracji ekonomicznej.....	199
Bartosz Fortuński: Environmental approach to energy and its impact on foreign trade of the European Union.....	209
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Trade under Maquiladoras in conjunction with the current economic crisis.....	220
Jadwiga Gierczycka: Impact of the crisis in the euro zone on the economic situation of Poland.....	229
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Developing countries in the WTO Doha round.....	240
Bohdan Jeliński: Global economy reconfiguration.....	252
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: An investment potential of SME in the area of Łódź Voivodeship.....	259
Barbara Klimas: Investments in knowledge capital as a challenge for the state policy in the globalizing economy.....	271
Szymon Kłopocki: Local and global firm cooperation in clusters.....	281
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Foreign direct investments in Poland between 2007-2010.....	294

Aneta Kosztowniak: FDI flows and changes of structure of capital accumulation vs. economic growth in the emerging and developing countries.....	308
Anetta Kuna-Marszalek: The role of eco-innovations in business strategy as an example of environmental management systems	318
Jarosław Kuśpit: The development of economic relations with foreign countries of the former USSR	329
Andżelika Kuźnar: Intangibles based on knowledge as a factor of the innovation growth of the European Union	339

Agnieszka Dybizbańska

Uniwersytet Wrocławski

KONKURENCYJNOŚĆ PAŃSTW STREFY EURO W KONTEKŚCIE KRYZYSU GOSPODARCZEGO

Streszczenie: Celem artykułu jest próba wskazania wpływu kryzysu finansowego, gospodarczego i zadłużeniowego na konkurencyjność gospodarek strefy euro ze szczególnym uwzględnieniem wyzwań, jakie stoją przed unią gospodarczą i walutową oraz poszczególnymi państwami. Główne zagadnienia obejmują konkurencyjność cenową i pozacenową w strefie euro przed kryzysem i w pierwszych latach po kryzysie. W artykule wskazano również działania podejmowane na szczeblu ponadnarodowym, mające na celu poprawę konkurencyjności, wyjście z recesji i przywrócenie trwałego wzrostu gospodarczego.

Słowa kluczowe: globalizacja, konkurencyjność, strefa euro, unia walutowa.

1. Wstęp

Procesy integracyjne w Europie, które doprowadziły do powstania unii gospodarczej i walutowej na Starym Kontynencie, miały na celu przede wszystkim wzrost dobrobytu. Miał on wynikać z korzyści, jakie niesie ze sobą unifikacja walutowa. Wylimitowanie kosztów transakcyjnych, większa przejrzystość, a przez to lepsza porównywalność cen dóbr i usług przynoszą bowiem natychmiastowe skutki w postaci wzrostu konkurencji. Jednocześnie eliminacja ryzyka kursowego oraz korzyści z ogólnego wzrostu stabilności makroekonomicznej prowadzą do intensyfikacji wymiany międzynarodowej.

Przekonanie to znalazło wyraz w teorii optymalnych obszarów walutowych, której twórcy w toku wymiany poglądów dążyli do sformułowania przesłanek koniecznych do spełnienia, by możliwe było czerpanie korzyści z przyjęcia wspólnej waluty. Rozważania dotyczyły zatem warunków, które muszą spełniać kraje i regiony rezygnujące z prowadzenia niezależnej polityki monetarnej, by skutecznie funkcjonować w ramach wspólnego obszaru walutowego. Jeden z wniosków płynących z owych rozważań zakładał, że im większa otwartość gospodarki na wymianę międzynarodową, tym większe korzyści może czerpać ona z integracji i tym mniejsze ryzyko związane z występowaniem negatywnych efektów po wytrąceniu jej z równowagi na skutek oddziaływania asymetrycznych szoków popytowych. Z kolei rosnący sto-

pień otwartości na wymianę z zagranicą doprowadził do tego, że jednym z głównych celów polityki gospodarczej stało się osiągnięcie wysokiej konkurencyjności.

2. Pojęcie konkurencyjności i jej wyznaczniki w kontekście wspólnego obszaru walutowego

Pojęcie konkurencyjności wywołuje liczne kontrowersje, gdyż bywa rozpatrywane w różnych aspektach. Toteż w literaturze funkcjonuje wiele definicji konkurencyjności¹. Najprościej określić ją można jako zbiór czynników, które wpływają na zdolność gospodarki do konkurowania na rynku międzynarodowym².

Konkurencyjność państw strefy euro może być rozumiana w dwojaki sposób. W unii walutowej znajdują się bowiem państwa na różnym poziomie rozwoju gospodarczego. Stąd w przypadku gospodarek wysoko rozwiniętych przez konkurencyjność zdaniem Bieńkowskiego należy rozumieć „zachowanie zdolności do zyskowego wzrostu, ale także zdolności do tworzenia i współtworzenia nowych struktur podaży i popytu, i że proces ten powinien mieć miejsce w warunkach gospodarki otwartej”, podczas gdy w przypadku krajów słabiej rozwiniętych, będących w fazie „doganiania”, konkurencyjność oznacza sam fakt realizowania przez nie strategii doganiania³.

Światowe Forum Ekonomiczne w Davos od 2005 r. dokonuje systematycznie pomiarów konkurencyjności za pomocą wskaźnika *global competitiveness index* (GCI), który określa mikro- i makroekonomiczne podstawy konkurencyjności gospodarki. Według Światowego Forum Ekonomicznego, konkurencyjność definiowana jest jako zbiór instytucji, instrumentów polityki i czynników, które determinują poziom produktywności kraju⁴. Pomiar wskaźnika odbywa się w obszarze tzw. 12 filarów konkurencyjności. W kryteriach z Maastricht znalazł odzwierciedlenie jedynie filar stabilności makroekonomicznej, co można tłumaczyć znacznym zróżnicowaniem gospodarek tworzących unię walutową w latach 90., utrudniającym wówczas sformułowanie jednolitych warunków, jakie powinny spełniać wszystkie państwa członkowskie. Pozostałe czynniki konkurencyjności, tj. otoczenie instytucjonalne, czyli uwarunkowanie instytucjonalno-prawne, w ramach których zachodzą interakcje pomiędzy gospodarstwami domowymi, przedsiębiorstwami i rządami,

¹ Zob. szerzej M.J. Radło, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, red. W. Bieńkowski i in., Prace i Materiały nr 284, Instytut Gospodarki Światowej, Warszawa 2008, s. 1-25.

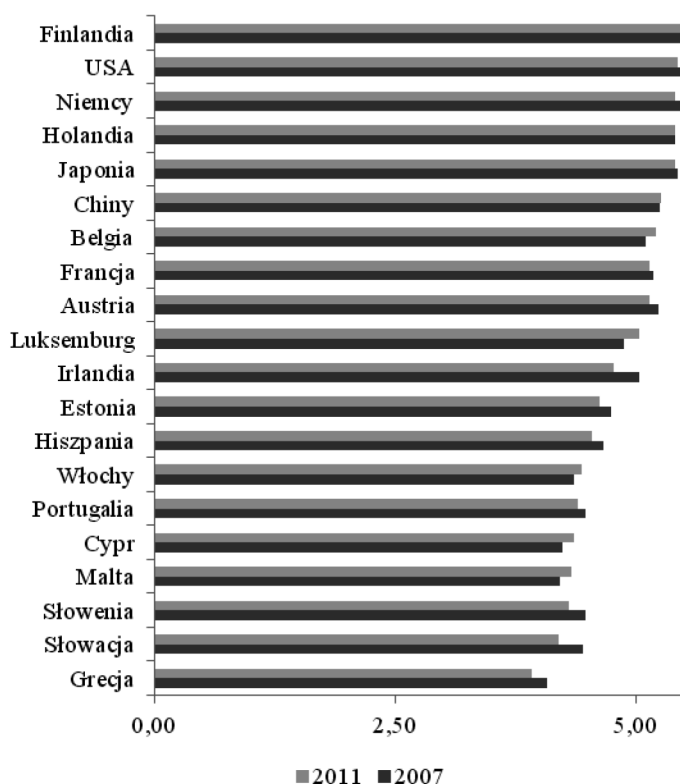
² F. di Mauro, K. Forster, *Globalisation and the competitiveness of the euro area*, European Central Bank Occasional Paper no. 97, September 2008, s. 12

³ W. Bieńkowski, *Reaganomika i jej wpływ na konkurencyjność gospodarki amerykańskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 34-36

⁴ K. Schwab, *The Global Competitiveness Report 2011-2012*, World Economic Forum, Geneva 2011, s. 4-5.

prowadząc do generowania bogactwa⁵, infrastruktura, zdrowie i szkolnictwo podstawowe, edukacja wyższa i szkolenia, efektywności rynku produktów, efektywność rynku pracy, rozwój rynków finansowych, gotowość technologiczna, rozmiar rynku, stopień rozwoju biznesu oraz innowacje, dopiero z czasem zyskały na znaczeniu⁶. Pośród państw strefy euro w ocenie konkurencyjności dokonanej w raporcie 2011-2012 w pierwszej dziesiątce znalazły się Finlandia, Niemcy i Holandia. Spośród krajów Unii Europejskiej do pierwszej dziesiątki trafiły również Szwecja, Dania oraz zamykająca dziesiątkę Wielka Brytania. W czołówce są natomiast Szwajcaria i Singapur. Stany Zjednoczone uplasowały się w rankingu na 5 miejscu, co oznacza spadek z pierwszego miejsca w porównaniu z rokiem 2007 (rys. 1).

Rys. 1. Global Competitiveness Index w państwach strefy euro, Stanach Zjednoczonych, Chinach i Japonii w 2007 r. i 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie World Economic Forum (www.weforum.org/gcr).

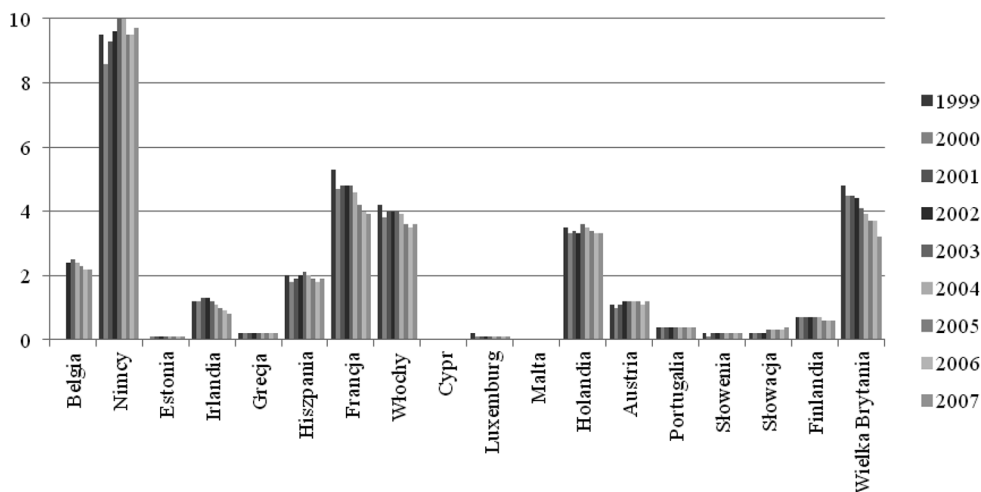
⁵ Tamże.

⁶ Narodowy Bank Polski, *Raport na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej*, Warszawa 2009, s. 34-35.

Jednym z wyznaczników współcześnie rozumianej konkurencyjności jest łatwość zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Bank Światowy w corocznym raporcie *Doing bussiness* dokonuje oceny wskaźników łatwości prowadzenia działalności gospodarczej. W pierwszej dziesiątce spośród państw członkowskich strefy euro w 2011 r. znalazła się jedynie Irlandia⁷. Należy rozumieć, że pozostałe kraje strefy euro mają stosunkowo restrykcyjne regulacje zniechęcające do zakładania działalności gospodarczej.

3. Konkurencyjność państw strefy euro przed kryzysem

Konkurencyjność cenowa mierzona w kategoriach względnych cen eksportowych zmalała od momentu przyjęcia wspólnej waluty do 2008 r. o 10% dla całej strefy⁸. W szczególności spadek konkurencyjności cenowej odnotowały Włochy, Hiszpania, Malta, Cypr i Belgia, w których powiązany on był z utratą udziału w rynku (por. rys. 2).

Rys. 2. Udział w eksporcie towarów w gospodarce światowej w % w latach 1999-2007 w państwach strefy euro i Wielkiej Brytanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Na uwagę zasługuje również postępująca na skutek procesów globalizacji specjalizacja. Biorąc pod uwagę strefę euro jako całość, śmiało można stwierdzić, że

⁷ The International Bank for Reconstruction and Development, *Doing Business 2011. Making a difference for entrepreneurs*, Washington 2010, s. 4.

⁸ F. di Mauro, K. Forster, A. Lima, *The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness*, European Central Bank Occasional Paper No 119, October 2010, s. 18.

specjalizacja w sektorach średnich i wysokich technologii czyniła ją relatywnie mniej wyeksponowaną na bezpośrednią konkurencję gospodarki chińskiej. Poszczególne kraje strefy euro jednak znacznie różniły się pod względem specjalizacji w produkcji eksportowej. Irlandia, Holandia, Belgia czy Niemcy specjalizowały się w eksporcie towarów wysokich technologii, z kolei Grecja czy Portugalia wręcz przeciwnie – specjalizowały się w eksporcie towarów niskich technologii⁹. Jeśli porównać strefę euro do gospodarek rozwiniętych, to należy wskazać na relatywnie większą specjalizację w produkcji dóbr pracochłonnych przy jednoczesnym niewielkim udziale dóbr naukochłonnych.

Od początku funkcjonowania wspólnej waluty konkurencyjność strefy euro rosła w miarę postępującego procesu integracji. Z drugiej strony w przededniu kryzysu przed gospodarkami europejskimi stały wyzwania związane z dążeniami do lepszej alokacji zasobów, przystosowaniem się do zmian strukturalnych wynikających z postępującej globalizacji oraz wspieraniem innowacji. Wyzwania te oznaczały konieczność poprawy globalnej konkurencyjności przez zwiększenie elastyczności rynku oraz przeprowadzenie dalszych reform strukturalnych. Kluczowymi czynnikami determinującymi konkurencyjność państw strefy euro były wówczas dostęp do rynku, jego rozmiary, postęp technologiczny oraz struktura instytucjonalna¹⁰.

4. Wpływ kryzysu na konkurencyjność gospodarek europejskich

Kryzys gospodarczy przyniósł efekty w postaci ogólnego spowolnienia gospodarczego, spadku zatrudnienia, a co za tym idzie – wzrost bezrobocia oraz wzrost zadłużenia. Po 2008 r. w państwach strefy euro można zaobserwować ujemną stopę wzrostu gospodarczego (rys. 3) oraz spadek udziału w rynku eksportowym na skutek malejącego popytu na towary, w których produkcji strefa euro się specjalizuje (por. rys. 4). W szczególności od 2008 r. spadek udziału w rynku odnotowały Finlandia, Włochy, Niemcy, Słowenia, Belgia, Portugalia i Słowacja. Ponadto można było zaobserwować dalszy spadek konkurencyjności cenowej w przeciwieństwie do gospodarki amerykańskiej czy brytyjskiej¹¹.

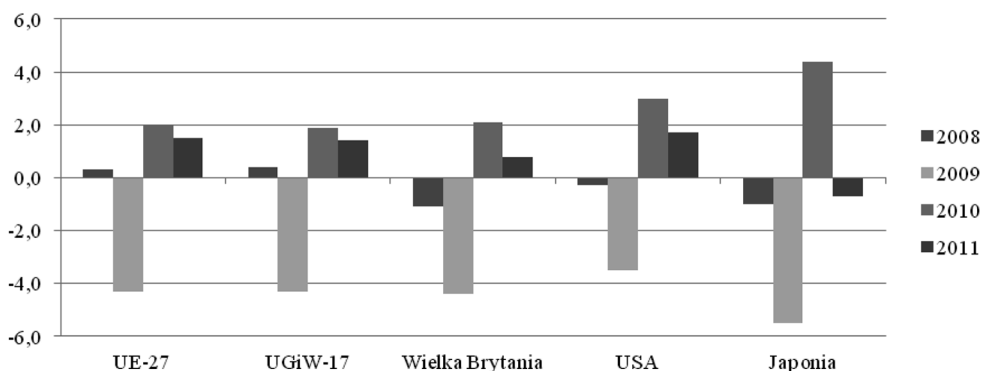
W ramach całej Unii Europejskiej widoczne są obecnie znaczne różnice w konkurencyjności gospodarek. Średnia wydajność pracy w przemyśle wytwórczym waha się od 125% wartości dodanej brutto na pracownika w Irlandii do 20% w Bułgarii. Odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw sięga od 80% w Niemczech do 25% na Łotwie. Najbardziej sprzyjające działalności gospodarczej przepisy obowiązują w Finlandii, ostatnie miejsce pod tym względem zajmują Włochy¹².

⁹ Tamże, s. 20.

¹⁰ F. di Mauro, K. Forster, wyd. cyt., s. 40.

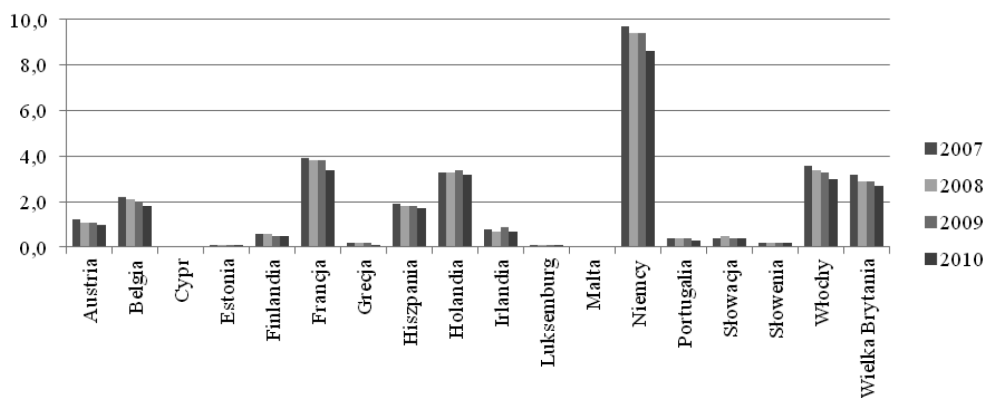
¹¹ F. di Mauro, K. Forster, A. Lima, wyd. cyt., s. 25-26.

¹² Komisja Europejska, *Konkurencyjność przemysłu receptą na odnowę gospodarczą*, Komunikat prasowy IP/11/1192, Bruksela 14.10.2011.

Rys. 3. Stopa wzrostu realnego PKB w strefie euro, UE-27, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych i Japonii – zmiany procentowe w stosunku do okresu poprzedniego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Rys. 4. Udział w eksporcie towarów w gospodarce światowej w % w latach 2007-2010 w państwach strefy euro i Wielkiej Brytanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Jeśli wziąć pod uwagę produktywność pracy w przemyśle, można dokonać podziału państw na trzy grupy. Pierwszą grupę stanowią kraje, w których produktywność pracy jest znacznie wyższa od średniej Unii Europejskiej. Znajdą się w niej takie kraje, jak Irlandia, Holandia, Austria, Finlandia, Belgia oraz Niemcy. Nieznacznie powyżej średniej plasują się Francja, Hiszpania, Grecja, Włochy, Malta oraz spoza strefy euro Dania i Wielka Brytania. Wyniki znacznie poniżej średniej osiągają Słowenia, Słowacja, Cypr oraz Portugalia.

Rozpatrując konkurencyjność, nie sposób nie wspomnieć o innowacjach. W Niemczech i Luksemburgu odsetek firm innowacyjnych przekraczał w 2011 r.

60%, w przedziale od 50 do 60% kształtuje się odsetek firm innowacyjnych w większości państw UGiW, natomiast najniższy odsetek, choć przekraczający 30%, dotyczy w Holandii, Hiszpanii, Malty i Słowacji¹³.

5. Nadmierne zadłużenie a konkurencyjność

Poziom zadłużenia publicznego gospodarki bez wątpienia wpływa na poziom jej konkurencyjności. W krótkim okresie nadmierne zadłużenie może prowadzić do wzrostu stóp procentowych i na skutek wzrostu kosztów kapitału ograniczać inwestycje prywatne przez „efekt wypychania” tychże inwestycji z gospodarki. Co więcej, wysoki poziom zadłużenia może skłaniać rząd do podnoszenia podatków, co będzie prowadziło do dalszego ograniczania działalności gospodarczej.

W długim okresie wpływ nadmiernego zadłużenia na konkurencyjność gospodarki zależy od tego, na co przeznaczane są środki. Jeśli celem wydatkowania środków są inwestycje zwiększające produktywność, jak np. wydatki na szkolnictwo czy badania naukowe, należałoby spodziewać się efektów w postaci wzrostu konkurencyjności. Z kolei finansowanie bieżącej konsumpcji w dłuższym okresie będzie powodowało spadek wzrostu gospodarczego, obciążając gospodarke. Rosnące koszty obsługi długu publicznego mogą dodatkowo wymuszać na rządzących ograniczenie wydatków publicznych w innych obszarach, prowadząc do jeszcze większego ograniczenia konkurencyjności¹⁴.

6. Kluczowe wyzwania dla konkurencyjności państw strefy euro

Kryzys zadłużenia w strefie euro był z jednej strony następstwem światowego kryzysu finansowego, a z drugiej strony wynikiem kryzysu samej unii gospodarczej i walutowej oraz problemów strukturalnych poszczególnych państw, w tym głównie luk konkurencyjnych gospodarek europejskich. Wraz z koniecznością zreformowania zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej zrodziła się idea „Europejskiego Semestru” składającego się z trzech głównych komponentów: reform strukturalnych w ramach Strategii Europa 2020, większego nadzoru nad sytuacją budżetową w państwach Unii Europejskiej przez reformę Paktu na rzecz stabilności i wzrostu oraz działań mających zapobiegać występowaniu nierównowag makroekonomicznych (*macroeconomic imbalances*) w przyszłości¹⁵.

Po niespełna 20 latach od utworzenia wspólnego rynku trudno jednoznacznie przewidzieć dalszy przebieg procesów integracyjnych w Europie, a na pewno nie na-

---

¹³ European Commission, *Overview of competitiveness in 27 Member States*, Press release MEMO/11/702, Brussels, 14.10.2011.

¹⁴ K. Schwab, wyd. cyt., s. 6.

¹⁵ J. Delors, *The European semester: only a first step*, Policy Brief, Notre Europe, February 2011, no. 22, s. 2-3.

leży zakładać, że będzie przebiegał on bez większych zawirowań, co udowodnił kryzys ekonomiczno-finansowy i presja globalizacji. W celu poprawy sytuacji gospodarczej w Unii Europejskiej Komisja przyjęła w kwietniu 2011 r. Akt o jednolitym rynku formułujący wiele działań, szczególnie ważnych z punktu widzenia poprawy konkurencyjności przemysłowej, takich jak: zapewnienie dostępu do finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw, poprawa ram regulujących prawa własności intelektualnej, reforma polityki normalizacji, rozszerzenie wysoko wydajnych europejskich sieci infrastruktury i modernizacja przepisów dotyczących zamówień publicznych¹⁶.

Nie lada wyzwaniem dla gospodarek europejskich jest obecnie konkurencja ze strony gospodarek wschodzących. W ostatnim czasie Chiny przenoszą produkcję do sektorów wysokich technologii, z kolei Indie wzmocniły swoją pozycję w sektorze usług informatycznych oraz usług związanych z opieką nad klientem. Ponadto można zaobserwować wzrost konkurencji na rynkach surowców energetycznych i nieenergetycznych. Będzie to stanowiło wyzwanie dla gospodarek europejskich, zważywszy na to, iż sektory wysokich technologii są zależne od rzadkich surowców wydobywanych poza Unią Europejską.

Sporym wyzwaniem dla gospodarek strefy euro jest wreszcie sam kryzys gospodarczo-finansowy oraz kryzys zadłużenia, który doprowadził do znacznego osłabienia przedsiębiorstw europejskich. Nie chodzi bynajmniej o to, że nie są one konkurencyjne, lecz o trudności w dostępie do finansowania. Wiele, zwłaszcza małych i średnich, przedsiębiorstw znacznie ograniczyło wydatki na badania i rozwój, a część ma problemy z przetrwaniem na rynku z powodu trudności w dostępie do kredytów¹⁷.

7. Podsumowanie

Kryzys gospodarczo-finansowy wymusił skoncentrowanie polityki konkurencyjności na krótkookresowych działaniach mających na celu ratowanie gospodarek strefy euro. Doprowadził on do złagodzenia nierównowag istniejących pomiędzy poszczególnymi krajami, co wynikało z faktu, że dotknął silniej państwa nadwyżkowe ze względu na ich większą otwartość, głównie w dziedzinie eksportu, a przez to znaczną ekspozycję na globalne załamanie wymiany handlowej¹⁸. Z drugiej strony jednak słabości strukturalne jeszcze bardziej uwidoczniły różnice w konkurencyjności w porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi czy gospodarkami wschodzącymi. Dlatego przyszłe działania powinny koncentrować się na skutecznym przeprowadza-

---

¹⁶ European Commission, *European Competitiveness Report 2011*, Directorate General Enterprise and Industry, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, s. 244-245.

¹⁷ Tamże, s. 250.

¹⁸ Narodowy Bank Polski, *Przegląd strefy euro IV*, Departament Integracji ze strefą euro, Warszawa 2010, s. 67.

niu zmian strukturalnych, szczególnie zmierzających do poprawy konkurencyjności światowej, adaptacji do zmian klimatu, energii, starzeniu się społeczeństwa, umiejętnościach i wiedzy¹⁹. Wprowadzanie reform będzie o tyle trudne, że nadmierny poziom zadłużenia ogranicza możliwość dokonywania zmian za pomocą wydatków.

Literatura

- Bieńkowski W., *Reaganomika i jej wpływ na konkurencyjność gospodarki amerykańskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995
- Delors J., *The European semester: only a first step*, Policy Brief, Notre Europe, February 2011, no. 22.
- di Mauro F., Forster K., *Globalisation and the competitiveness of the euro area*, European Central Bank Occasional Paper no. 97, September 2008.
- di Mauro F., Forster K., Lima A., *The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness*, European Central Bank Occasional Paper no. 119, October 2010.
- European Commission, *European Competitiveness Report 2011*, Directorate General Enterprise and Industry, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2011.
- European Commission, *Overview of competitiveness in 27 Member States*, Press release MEMO/11/702, Brussels, 14.10.2011.
- Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie*, Bruksela, 28.10.2010.
- Komisja Europejska, *Konkurencyjność przemysłu receptą na odnowę gospodarczą*, Komunikat prasowy IP/11/1192, Bruksela 14.10.2011.
- Narodowy Bank Polski, *Przegląd strefy euro IV*, Departament Integracji ze strefą euro, Warszawa 2010
- Narodowy Bank Polski, *Raport na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej*, Warszawa 2009.
- Radło M.J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, red. W. Bieńkowski i in., Prace i Materiały nr 284, Instytut Gospodarki Światowej, Warszawa 2008.
- Schwab K., *The Global Competitiveness Report 2011-2012*, World Economic Forum, Geneva 2011.
- The International Bank for Reconstruction and Development, *Doing Business 2011. Making a difference for entrepreneurs*, Washington 2010.

---

¹⁹ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie*, Bruksela, 28.10.2010, s. 35.

COMPETITIVENESS OF THE EURO ZONE COUNTRIES IN THE CONTEXT OF ECONOMIC CRISIS

Summary: The article attempts to identify the impact of the financial, economic and debt crisis on the competitiveness of the euro zone economies with particular emphasis on the challenges the Economic and Monetary Union and each country are about to face. Key issues include price and non-price competitiveness in the euro zone, before and after the crisis. The article also identifies actions taken at the transnational level in order to improve competitiveness, recover from the recession and reestablish sustained economic growth.

Keywords: globalization, competitiveness, euro area, monetary union.